

TÜRK DÜNYASI DİL VE EDEBİYATI ÜZERİNE TÜRKİYE'DEKİ ÇALIŞMALAR

AHMET B. ERCİLASUN

Türkiye Cumhuriyetini kuran aydınlar, millî sınırlar içinde, yüzü Batı'ya dönük çağdaş bir ülke yaratmak emelindeydiler. Arka arkaya gelen savaşların yıkıntıları içinden bağımsız, onurlu, millî bir devlet çıkarmak arzusundaydılar. Mustafa Kemal ve arkadaşları daha Meşrutiyet yıllarında millî ve çağdaş fikirlerle beslenmişlerdi. Dolayısıyla yeni kurulan devletin okulları ve diğer müesseseleri de bu düşünceler etrafında şekillendi. Mustafa Kemal'in hilâfeti kaldırarak lâik temeller üzerine oturan bir Cumhuriyet kurması, Medenî Kanunu kabulü, kıyafet ve harf inkılablarını yapması, ülkenin çağdaşlığa giden yolu üzerindeki önemli merhalelerdir. Önce Türkiyat Enstitüsünün, sonra Türk Tarih ve Dil Kurumlarının kurulması, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin açılması, 1931'e kadar Türk Ocaklarının, o tarihten sonra Halk Evlerinin faaliyetleri, tarih ve edebiyat derslerinin programları ise devletin millî temeller üzerine oturmasını sağlayacak olan adımlardır.

Meşrutiyet döneminde Türkçülük akımının önderliğini yapan aydınlar, Atatürk döneminde de önemli görevler aldılar. Türkçülüğün teorisyeni Ziya Gökalp, Türk millî eğitim sisteminin ana stratejisini belirleyen ve dönemin Talim-Terbiye Kurulu sayılan Telif ve Tercüme Komisyonunun başkanı oldu. *Türk Tôresi*, *Türk Medeniyeti Tarihi* ve *Türkçülüğün Esasları* kitaplarını bu sırada yayımladı. Ancak Gökalp çok genç yaşta, Cumhuriyetin henüz birinci yılında, 1924'te öldü. Gökalp'ın talebelerinden ve ilmî Türkçülüğün önemli isimlerinden Fuat Köprülü, 1925'te kurulan Türkiyat Enstitüsünün başına getirildi. 1931'de kurulan Türk Tarih Kurumunun başkanı ise bir başka önemli Türkçü idi: Tatar Türklerinden Yusuf Akçura. Lise tarih programlarının millî bir çizgi üzerinde hazırlanmasında baş rolü oynayanlardan biri de Akçura idi.

1932'de kurulan Türk Dil Kurumunda Türkçecilik faaliyetleri ön plâna çıkmakla beraber, öztürkçe sözlerin kaynakları olarak da önem verilen Türk dünyasına ait dil çalışmaları da devam etti. Pekarski'nin *Yakut Dili Sözlüğü*, bir kısmı Rusya'dan kaçmış bilim adamlarına tercüme ettirildi ve ilk iki cildi yayımlandı. Hüseyin Kâzım Kadri'nin daha Meşrutiyet yıllarında çalışmalarına başladığı ve harf inkılâbından önce iki cildini yayımladığı *Büyük Türk Lûgati* adlı karşılaştırmalı sözlüğünün son iki cildi Türk Dil Kurumunca yayımlandı.

Türk dünyasıyla ilgili dil ve edebiyat çalışmalarının, Atatürk'ün ölümünden sonra aynı hızla devam ettiğini söyleyemeyiz. Türkiyat Enstitüsü, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin yayınları daha çok Türk dilinin eski anıt ve eserleriyle ilgili olmuştur. *Eski Türk Yazıtları*, *Divanü Lûgati't-Türk*, *Kutadgu Bilig*, *Kitabü'l-İdrak*, *Altun Yaruk'tan İki Parça* vb. Yudahin'den çevrilen *Kırgız Sözlüğü* I-II (1945, 1948), Paasonen'in *Çuvaş Sözlüğü* (1950) ve Saadet Çağatay'ın *Kazakça Metinler*'i (1961) 1960'lı yıllara kadarki birkaç istisnadır. Bunlara yukarıdaki isimlerin dışında Ahmet Caferoğlu ve Abdülkadir İnan'ın bazı makalelerini de ekleyebiliriz. Bu arada Azerbaycanlıların, Kıyımlıların ve Türkistanlıların kurdukları bazı dernekleri ve onların dergilerini de saymak gerekir.

1961 yılında kurulan Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, çalışmalarını özellikle Türk dünyası dil, edebiyat, tarih ve folkloru üzerine yoğunlaştırmıştı. 1964'te çıkmaya başlayan ve bugün de yayımlanmaya devam eden aylık *Türk Kültürü* dergisinde bu konularla ilgili pek çok makale yer alıyordu. Bu Enstitünün en önemli yayımı, 1976'da basılan ve dil, edebiyat, tarih, coğrafya ve Türk sanatları bölümlerini içine alan *Türk Dünyası El Kitabı* olmuştur. Bu eser, yukarıda sayılan konularda "bütün Türk dünyası" görüşü açısından yaklaşarak temel bilgiler vermeyi hedefliyordu. Enstitünün *Kâşgar Ağzından Derlemeler* (Ekrem Aratan, 1965) adlı kitabı da bu alandaki ilk eserlerden biridir.

Türkiye dışından gelen Türklerin kurduğu dernek ve vakıflar 1960'tan sonra da çalışmalarına devam etti. Onların yayınları bilgi, haber ve kısmen propagandaya yönelik küçük kitap ve makaleler olmakla beraber bu çalışmaların Türk

kamuoyunun hiç olmazsa belli bir kesimini, dışarıda yaşayan Türkler hakkında bilgilendirdiğini söyleyebiliriz.

1980'lere, hatta 1990'ların başına kadar Türk Dil Kurumunun yayınları da birkaçı geçmez: Abdullah Battal Taymas'ın *Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler*'i (1968) ile Ehliman Ahundov'dan Türk harflerine aktarılan *Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri* (1978). Saadet Çağatay'ın 1964'te yayımladığı *Türk Lehçeleri Örnekleri-Yaşayan Ağız ve Lehçeler* adlı eser, bugünkü Türk yazı dillerine ait bazı edebî örnekleri ilk defa Türk okuyucusuyla, özellikle Türkoloji öğrencileriyle karşılaştırmıştı.

1977'de Kültür Bakanlığınca basılan *Bugünkü Türk Alfabeleri* adlı eser ise Türkiye'de Kiril harflerini öğrenme yolunda bir merak uyandırmıştır. 1988 yılında İbrahim Bozyel ve Yavuz Akpınar'ca yayımlanmaya başlanan ve üç ayda bir çıkan, şu anda da yayımına devam eden *Kardaş Edebiyatlar* dergisi, Azerbaycan ağırlıklı olmakla beraber Türk dünyası edebiyatından örneklerle ciddî ve sürekli olarak yer vermesiyle dikkati çekmişti.

1990'lara kadar Türk dünyasından aktarılan edebî eserler ise Cengiz Aytmatov'un romanlarıyla sınırlıydı. Fransızcadan veya Rusçadan çevrilmiş olsalar da Aytmatov'un romanları Türk okuyucusuna Sovyetlerdeki Türklerin yaşayışı hakkında ilk elden bilgi ve izlenimler veriyordu. Bu arada Cengiz Dağcı'yı çok farklı bir fenomen olarak ele almak gerekir. Dağcı, ilk edebî çalışmalarına şiirlerle Kırım'da başlamış, İkinci Dünya Savaşında Almanlara esir düştükten sonra Londra'ya yerleşmiş ve orada Türkiye Türkçesiyle romanlar yazarak onları Türkiye'de yayımlamaya başlamıştır. 1956 yılından itibaren çıkmaya başlayan *Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, Onlar da İnsandı, O Topraklar Bizimdi, Anneme Mektuplar* gibi romanlar Sovyetler dışında yazıldığı için oradaki hayatı, acıları bütün çıplaklığı ile ortaya koyabiliyor ve Türk okuyucusunu etkiliyordu.

1990'dan sonraki çalışmaların daha yoğun ve sistemli olacağı muhakkaktır. Çünkü Türk dünyasıyla doğrudan ve açık temaslar başlamıştır. 1990'lardaki çalışmaları, bu konuda faaliyet gösteren kurumları esas alarak vermeye çalışacağım.

1. Türk Dil Kurumu

Kurumun Türk dünyasıyla ilgili çalışmaları, sözlük, gramer ve metin yayınları üzerinde yoğunlaşmıştır. İlk sözlükler, 5-10.000 kelimelik küçük kılavuzlar hâlinindedir: *Türkçe-Sahaca (Yakutça) Sözlük* (Yuriy Vasilyev, 1995), *Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu* (Ertuğrul Yaman - Nizamiddin Mahmud, 1998). *Yeni Uygur Sözlüğü*, Emir Necip'ten tercüme edilmiştir (1995). *Altayca-Türkçe Sözlük* ise Baskakov'un genişletilmiş tercümesidir (1999). *Azerbaycan Diyalektoloji Lûgati*'nin ilk cildi (1999), Azerbaycan İlimler Akademisi Dil Enstitüsü ile Türk Dil Kurumunun ortak ürünüdür. *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu* karşılaştırmalı bir sözlüktür (1997). Bu tür kılavuz sözlüklerin yayımı devam ederken bir proje hâlinde yürütülen ve 20 Türk yazı dilini içine alacak olan *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* çalışmaları bir ekip olarak devam ettirilmektedir.

Kurumun 1990'larda yayımlanan gramer çalışmaları da el kitabı mahiyetindedir: *Saha (Yakut) Türkçesi Grameri* (Fatih Kirişçioğlu, 1994), *Yeni Uygur Türkçesi Grameri* (Rıdvan Öztürk, 1994), *Gagavuz Türkçesi Grameri* (Nevzat Özkan, 1996), *Irak Türkmen Türkçesi* (Hidayet Kemal Bayatlı, 1996). Kırgız, Karakalpak ve Özbek gramerleri de yayımlanmak üzere. Yine 20 Türk yazı dilini içine alacak olan *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri* projesi ise bir ekip hâlinde yürütülmeye devam etmektedir.

Ata Atacanov'un Şiirleri I-II (Mehmet Kara, 1997) adlı eser, adı geçen çağdaş Türkmen şairinin bütün şiirlerinin metinlerini ve Türkiye Türkçesine aktarmalarını vermekte ve ayrıca şiirler üzerinde edebî bir incelemeyi de ihtiva etmektedir. *Manas Destanı (W. Radloff)* ve *Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tahliller* (Naciye Yıldız, 1995) Manas metninin ve Türkiye Türkçesine aktarılmasının ikinci yayımıdır. Daha önce Emine Gürsoy Naskali tarafından yapılan ve Türksoyca yayımlanan esere karşılık bu yayım tahlilî bir incelemeyi de ihtiva etmektedir. Türk Dil Kurumu, bütün Türk dünyası destanlarını metin ve Türkiye Türkçesi aktarmalarıyla yayımlamayı da bir projeye bağlamıştır. *Makedonya ve Kosova Türklerince Kullanılan Atasözleri ve Deyimler* (Hamdi Hasan, 1997),

Azerbaycan Bayatları (Günay Karaağaç - Halil Açıkgöz, 1998), *Yurt Konulu Tatar Cırları* (Erdal Şahin, 1999) adlı kitaplar metin yayınlarıdır. *Osmaniye Tatar Ağzı* (Fatma Özkan, 1997), *Çuvaşça Çok Zamanlı Ses Bilgisi* (Emine Ceylân, 1997), *Kırım Tatarcasında Yapım Ekleri* (İlhan Çeneli, 1997), *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil* (Ayşe İlker, 1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil* (Rıdvan Öztürk, 1997), *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi I-II* (Metin Ergun, 1997), *Bugünkü Kıpçak Türkçesi* (Mustafa Öner, 1998) gibi incelemeye dayalı yazınlar daha çok yüksek lisans ve doktora tezleridir.

Türk Dünyası Dil ve Edebiyatları Dergisi, 1996'da başlayıp altı ayda bir yayımlanan bir süreli yayındır.

Türk Dil Kurumu üyeleri, Türk dünyasının çeşitli yerlerinde yapılan bilimsel toplantılara katılarak ve kendi düzenledikleri toplantılara Türk dünyasının bilim adamlarını çağırarak da ilmî iş birliğini artırmaya çalışmaktadırlar.

2. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

1990'lardan önce, özellikle 1960 ve 1970'lerde bu konuda tek kuruluş olan Enstitü aylık dergisinde Türk dünyası dil ve edebiyat konularını işlemeye devam etmektedir. Enstitünün Çağdaş Türk dünyası dil ve edebiyatıyla ilgili bazı önemli yayınları şunlardır: Ferhat Tamir, *Barköl'den Kazak Türkçesi Metinleri* (Ankara, 1989), Zuhâl Yüksel, *Polatlı Kırım Türkçesi Ağzı* (Ankara, 1989), Ferhat Tamir, *Mağcan Cumabayef Öleñderi* (Ankara, 1993), Hüseyin Özbay, *Abdülhamid Süleymanoğlu Çolpan'ın Şiirleri* (Ankara, 1993), Fatma Özkan, *Abdullah Tukay'ın Şiirleri* (Ankara, 1994). Son üç eser, adı geçen şairlerin bütün şiirlerinin metinlerini ve Türkiye Türkçesine aktarmalarını ve son ikisi şiirler üzerinde tahlilî incelemeleri de ihtiva etmektedir.

3. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

Prof. Dr. Turan Yazgan başkanlığında 1980'den beri faaliyet gösteren vakfın çalışmaları dil ve edebiyatla sınırlı değildir. Vakıf Türkiye'de birçok toplantılar düzenlemekte ve Türk dünyasında okullar açmaktadır. Her yıl Türk dünyasından çağırıldığı öğretmen, bürokrat ve gençlere yaz aylarında Türkiye Türkçesi öğretmektedir.

4. Türk Dünyası Dostluk, Kardeşlik ve İş Birliği Vakfı (TÜDEV)

Bu vakfın başlıca faaliyeti, 1993'ten beri her yıl 21 Mart'ta başlayıp 4-7 gün süren geniş katımlı Türk Dünyası kurultayları düzenlemesidir. Devlet başkanları ve bakanlar seviyesinde katılımların da olduğu kurultayların delegeleri 700-1000 arasında değişmekte, kurulan muhtelif komisyonlarda dil ve edebiyat konuları da görüşülüp tavsiye kararları alınmaktadır. Kurultayların başkanı Prof. Dr. Abdülhalûk Çay şu anda Türk dünyasından sorumlu devlet bakanıdır.

5. Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSÖY)

Türk soylu halkların kültür bakanlıklarının üye olduğu uluslar arası bir kuruluştur. Bir nevi Türk UNESCO'su olarak düşünülmüş olan TÜRKSÖY'un çalışma merkezi Ankara'dadır. İlk başkanlığını Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek'in yaptığı TÜRKSÖY'un şu andaki başkanı Azerbaycan Kültür Bakanı Polat Bülbüloğlu'dur. TÜRKSÖY'un Türk dünyası dil ve edebiyatıyla ilgili *Manas* (Hzl. Emine Gürsoy-Naskali, Ank. 1995), *Abay* (Zeyneş İsmail-Ali Abbas Çınar, Ank. 1995), *Türkmen Şiiri Antolojisi* (Prof. Dr. Fikret Türkmen-Prof. Dr. Gurbandurdı Geldiyev, Ank. 1995), *Başkurt Halk Destanı Ural Batır* (Metin Ergun-Gaynislâm İbrahimov, Ank. 1996) ve *Muhtar Äwezov, Seçilmiş Hikâyeler* (Ferhat Tamir-Halil Arıcan) gibi yayınları da vardır.

6. Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)

Türk dünyasıyla ekonomik ve kültürel iş birliği yapmak ve ortak kalkınma projeleri geliştirmek amacıyla kurulan ve başlangıçta Dışişleri Bakanlığına bağlı iken son hükûmette Türk dünyasından sorumlu devlet bakanlığına bağlanan TİKA'nın faaliyet alanı daha çok ekonomi olmuştur. Ancak bazı kültürel projelere de yardımı vardır. Bunlar arasında Türk dünyasının ortak alfabe toplantısını, Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü ve Gramerine Türk dünyasından çağrılan bilim adamları yoluyla desteğini, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türk Dil ve Tarih Kurumlarıyla iş birliğiyle liseler için yazılmakta olan ortak Türk tarihi ve ortak Türk edebiyatı ders kitaplarına desteğini sayabiliriz.

7. Üniversiteler

Üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatları Bölümleri ile Türkiyat Enstitülerinin, Türk dünyası dil ve edebiyatıyla ilgili dersler, yüksek lisans ve doktora tezleri ve bazı toplantılarla konuya katkıları gittikçe artarak devam etmektedir.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, 1988-1992 arasında, üçü Türk dünyası başkentlerinde (Bakû, Almatı, Bişkek), ikisi Türkiye’de düzenlediği beş kolokyumla Türkoloji alanındaki ilmî iş birliğinin temelini atmıştır.

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1991’de düzenlediği ilk alfabe toplantısıyla Türk dünyasının Lâtin alfabesine geçme sürecindeki ilk adımı atmış, bu toplantıdan iki ay sonra Azerbaycan Lâtin alfabesine geçmiştir. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Merkezi 1998’den itibaren *Türk Dünyası İncelemeleri* adlı yıllık bir ilmî dergi yayımlamaya başlamıştır.

Üniversitelerdeki en önemli gelişme 1992’de Ankara Üniversitesinde, 1993’te Ankara Gazi ve Muğla Üniversitelerinde Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümlerinin açılmasıdır. Güney-Batı, Güney-Doğu, Kuzey-Batı, Sibirya ve Çuvaş lehçe ve edebiyatları olmak üzere beş ana bilim dalı hâlinde öğretim yürüten bu bölümlerde, Türk yazı dillerinin ayrı ayrı fonolojileri, morfolojileri ve edebiyatları öğretildiği gibi genel Türkoloji dersleri de verilmektedir. Bu bölümlerde çoğunlukla Türk yazı dilleri üzerinde doktora yapmış elemanlar ders vermektedir. Ancak her birinde Türk dünyasından gelmiş bilim adamları da vardır.

Üniversitelerin faaliyetler arasında Türkçe Öğretim Merkezlerini (TÖMER) de unutmamak gerekir. Sovyetlerin dağılması üzerine Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in teşebbüsüyle Türkiye’ye okumak, daha çok yüksek öğrenim görmek üzere gelen Türk dünyası öğrencilerine Türkiye Türkçesi öğretilmesi işini TÖMER’ler yüklenmiştir. Ankara, Gazi ve Ege Üniversitelerinde kurulan TÖMER’lerden Ankara Üniversitesine bağlı olanının Türk dünyası atasözleriyle ilgili kitapları yanında 1995 Haziranından beri çıkmakta olan *Türk Lehçeleri ve Edebiyatları* adlı bir de iki aylık süreli yayını vardır.

8. Bakanlıklar

Türk dünyasından sorumlu Devlet Bakanlığı Türk dünyasıyla ilişkilerin geliştirilmesi üzerinde çalışmakta, Türkiye'ye özellikle Balkan ülkelerinden sığınan mültecilerin sorunlarını çözmeye uğraşmaktadır. Bu bakanlığın doğrudan doğruya dil ve edebiyatla ilgili bir faaliyeti yoktur.

Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığının yaptığı birkaç toplantı önemlidir. Türk cumhuriyetleri eğitim bakanlıkları temsilcilerinin de katıldığı toplantılarda tarih ve edebiyat derslerinde ortaklıkların belirlenmesi üzerinde durulmuştur. Kültür Bakanlığı ise alfabe konusunda birkaç toplantı düzenlemiştir. Her iki bakanlığın yayımları arasında Türk dünyası dil ve edebiyatıyla ilgili olanlar da vardır. Özellikle Kültür Bakanlığının Türk Dünyası Edebiyatı Dizisini belirtmek gerekir. Bu dizide yayımlanan kitapların sayısı 60'ı geçmiştir. Bunlar arasında şiir ve hikâye antolojileri, herhangi bir Türk boyunun çağdaş edebiyatı hakkında genel bilgiler veren eserler olduğu gibi doğrudan doğruya çağdaş yazar ve şairlerden aktarmalar da vardır. Eserleri aktarılan şair ve yazarlar arasında Celil Memmetguluzade, Resul Rıza, Mehmet Araz, Bahtiyar Vahapzade, Anar gibi Azerbaycan edebiyatı temsilcileri başta gelmektedir. Nevzat Köseoğlu'nun yöneticiliğinde Kültür Bakanlığınca çıkarılan *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, büyük boy ciltler hâlinde 1993'te yayımlanmaya başlamıştır. 10. cildi çıkan 24 ciltlik bu büyük antoloji; devirler, türler, yazar ve şairler hakkında verdiği bilgilerle edebiyat tarihi niteliği de taşımaktadır.

9. Özel Yayın Evleri

Özel yayın evleri içinde Türk dünyası edebiyatına ait eserlere en çok yer veren Ötüken Neşriyat A.Ş.'dir. Bu yayın evi Azerbaycan, Türkmen ve Özbek edebiyatlarına ait 20 civarında eseri Türk okuruna kazandırmıştır. Bunlar arasında Resul Rıza, Bahtiyar Vahapzade, Nebi Hazri, Anar, Elçin, Yaşar Garayev gibi Azerbaycan şair ve yazarları başı çekmektedir. Özellikle Yavuz Akpınar ve Ali Duymaz'ın Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarmaları dikkati çekmektedir. Ali Duymaz, çağdaş Türkmen edebiyatından Tirkış Cumageldi'nin

Kara Yıldırım adlı romanını da Türkiye Türkçesine aktarmıştır. Özbekçeden Türkiye Türkçesine aktarma yapanlar arasında Ahsen Batur'u anmak gerekir. Özbeklerin ünlü romancısı Aybek'in *Nevaî* romanı da onun aktarmaları arasındadır ve bu eser 1995'te Ötüken Neşriyatça yayımlanmıştır. Özbek edebiyatı üzerinde çalışan Şuayip Karakaş, çağdaş şair ve yazarlardan ve şu anda siyasî kimliği dolayısıyla Özbekistan'a sokulmayan Muhammed Salih'in şiir ve yazılarını Türkiye Türkçesine aktarmış, bu eserler Ötüken ve Ecdad yayın evlerince basılmıştır.

İstanbul'daki Yesevî Yayıncılık da Türk dünyası üzerine yayınlar yapan bir kuruluştur. Bu kuruluşun *Bir* adlı Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi daha çok genel bir Türkoloji dergisidir.

Türkiye'de görev alan ve Türkiye'de öğrenim görmeye gelen kişiler de bu konuda çalışmalar yapmaya, dergi ve kitaplar yayımlamaya başlamışlardır. Bunlardan Türkiye'de öğretim üyeliği yapan Azerbaycanlı Alâeddin Mehmedoğlu *Benim Türk Dünyam* adlı şiir kitabını 1991'de, Samir Kâzımoğlu *Devran* adlı romanını 1995'te yayımlamışlardır. Türkmenistan Büyük Elçiliği Müsteşarı Annaguli Nurmemmet, *Nuh Tufanı*, *Cüzzam Vadisi* adlı romanlarını 1994 ve 1997'de yayımlamıştır. Son eser, Türkiye'de okuyan Türkmen öğrencilerin kurduğu Mahtumkulu Yayın Birliği tarafından basılmıştır.

Yukarıda sıraladığım bütün bu faaliyet ve yayınlar Türk dünyası dil ve edebiyatı üzerinde genç bir uzmanlar kadrosunun yetiştiğini de göstermektedir. Özellikle Gazi, Ankara, Ege, Marmara ve Muğla Üniversitelerinde görev yapan bu uzmanların sayısı bugün 50'ye yaklaşmıştır.